

Miguel Hernández i la memòria democràtica - Mediterráneo - 15/04/2018

La ventana de la UJI

Miguel Hernández i la memòria democràtica

ROSA
Monlleó*



En l'article 36 de la Llei de Memòria Democràtica i per la Convivència de la Comunitat Valenciana, es contempla el 28 de març com «el dia del record i homenatge a les víctimes de la guerra civil i la dictadura» en commemoració d'un dels millors poetes valencians: **Miguel Hernández**, que va morir en aquesta data l'any 1942. En la llei, es recomana que les institucions públiques valencianes impulsen aquest dia «actes de reconeixement i homenatge amb l'objecte de mantenir la seua memòria i reivindicar els valors democràtics i la lluita del poble valencià per les seues llibertats».

La coordinació per la Universitat Jaume I de la Càtedra Interuniversitària de Memòria Democràtica aquest any 2018 ha sigut el motiu pel que s'ha celebrat l'acte oficial de commemoració de les víctimes a la ciutat de Castelló. El Menador va ser l'espai cultural que va acollir aquesta actuació i que va tindre dos parts. Per una banda, un homenatge a Miguel Hernández, «poeta de l'amor i la guerra», on es pretenia exposar al públic part de la investigació que en les universitats valencianes s'ha dut a terme al voltant del poeta, i que va estar a càrrec del professor **Jesús Bermúdez**, de la Universitat Jaume I, qui va dissertar sobre la influència clàssica en la poesia d'amor i en la composició d'elegies, entre elles la co-

neguda a la mort de **Ramón Sijé**, amic de Miguel Hernández. I l'altre professor de la Universitat d'Alacant, **Ángel Prieto**, qui va contextualitzar a Miguel Hernández dintre de la generació de 1927 i ens va parlar sobre la poesia de guerra. Alternant amb les conferències, el col·lectiu *Verba Manent* va recitar diverses poesies del poeta.

LA SEGONA PART de l'acte d'homenatge va ser molt emotiu ja que, en primer lloc, es va llegir una semblança personal de Miguel Hernández i una elegia que va fer el seu gran amic **Vicente Aleixandre** quan va morir el poeta i després es van donar a conèixer set biografies de víctimes del franquisme de diferents pobles de Castelló pel grup d'investigadors/res que coordina la professora **Rosa Monlleó** a la Universitat Jaume I. Davant d'una fotografia de Miguel Hernández i de la presó de Castelló, amb un llistat de les víctimes, es van depositar per cada persona homenajada una rosa, mentre el violoncello anava desgranant les seues notes punydes i dramàtiques, entre les lectures cruentes de condemnes a pena de mort o a la presó, afusellament i deportació als camp de concentració nazis.

El coneixement de les diferents biografies ens allibera en adonar-nos d'allò inimaginable que no devia haver passat mai

Aquest acte va ser un record sentit pel sofriment i la mort que, en molts casos, van patir algunes víctimes anònimes. Les hem tret del silenci i hem reconstruït part de la seua història. No es pot aconseguir una societat democràtica sòlida amb els ciments de l'oblit. En aquest sentit, creiem de gran importància els actes de difusió i homenatge a les víctimes de la guerra civil i el franquisme perquè com diu el filòsof **Reyes Mate**, repensar el passat no significa sols recordar a les víctimes, hi ha que aprofundir en les seues vivències dramàtiques, una a una, hi ha que fer Història del seu sofriment, dels fets ocults i invisibles.

No hi ha cap dubte que la biografia de Miguel Hernández i les altres biografies que es van llegir en l'acte de commemoració del 28 de març ens han mostrat la relació estreta entre l'experiència viscuda pels protagonistes i la realitat social d'una època. Quan s'haja rescatat la Història de la guerra civil i del franquisme de la manera més científica i objectiva possible, que contemple totes les etapes històriques i tots els protagonistes per a que no tingam oblots i silencis, la veritat ens il·luminarà i la nostra identitat com a poble serà més forta i equilibrada, és precisa-

ment el que diu la Llei de Memòria Democràtica i per la Convivència de la Comunitat Valenciana en la seua introducció: «La identitat d'una comunitat es forja, al mateix temps, en la seua solidaritat amb els més desfavorits i amb les víctimes i en la capacitat de reflexionar sobre la memòria col·lectiva i la històrica com a poble. La tragèdia de la guerra civil espanyola i la posterior dictadura són fets de la nostra història i memòria que ens interpel·len sobre el que som, els qui som i els que volem ser com a comunitat social i política [...] cal recordar i mantenir la memòria no sols com un merescut tribut, sinó com l'única arma efectiva que ens proporciona la democràcia i l'estat de dret enfront del mal irracional i incomprensible».

EN AQUEST ACTE de commemoració hem fet empatia amb les víctimes i hem conegut millor les seues vivències i les injustícies que van sofrir. El coneixement de les biografies que s'han llegit ens allibera com a persones en adonar-nos d'allò inimaginable que no devia haver passat mai. El discurs històric del saber que transmetrem a les generacions joves farà que rebutgem amb totes les nostres forces el que van suposar els feixismes i les conseqüències esqueixades per a persones que creien en la llibertat. Amb aquest acte hem contribuït tots i totes els assistents a que la nostra democràcia s'enforteixca i siga més transparent i tolerant. ≡

*Directora de la Càtedra Interuniversitària de Memòria Democràtica de la Comunitat Valenciana